

АПОСТОЛ ПАВЛЕ – ПАСТИР ЦРКАВА*

Морна Дороти Хукер

Айспракѝ: Овај рад се бави Павловим односима са једном од његових Цркава, оном у Коринџу, и заснован је на следећим писанима: 1. Кор. 1, 1 – 2, 5; 3, 1–17; 11, 17–26; 12; 13; 14, 1–19.26–33; 15, 1–28.35–57, 2. Кор. 1, 1–7; 4, 5–12.16–18; 5; 6, 1–10.

Кључне речи: Апостол Павле, Црква, Посланице Коринћанима, еизеџеза, библистѝка

Нема сумње да је Павле био први велики теолог хришћанске Цркве. Па ипак он није писао никакву „систематску теологију“ онако као што су то чинили каснији теолози. Оно што је он за собом оставио је био низ писама (посланица), упућених одређеним ситуацијама, и намењених одређеним проблемима и потешкоћама који су се јављали у раним хришћанским заједницама. Исход је оно што имамо у овим писанима – „примењена“ пре него „теоријска“ теологија – примена хришћанске вере на одређене проблеме веровања и понашања. Ово значи, међутим, да нам је јако тешко да схватимо „читавог“ Павла, јер је запис његовог учења непотпун. Пошто је писао хришћанима, он није морао да објашњава својим читаоцима основне црте њихове вере; нормално, он је могао да претпостави ова основна веровања, и он их помиње само како би показао оправданост онога што говори, или да би исправио неке неспоразуме. Павлово богословље је стога налик леденом брегу: много тога је испод површине и невидљиво је обичном посматрачу.

Други проблем при реконструкцији Павлове мисли је препознавање Павлових писама која су „аутентична“. Иако модерном уму изгледа чудно то што су хришћански писци могли да своја писања припишу некој другој особи, ово никако није било необично за то време; они који су наследили Павла, као и они које је он подучавао, можда су мислили да је оно што они пишу Павлова порука њиховом добу, и тако – у потпуној понизности – приписали своје дело њему. Ако закључимо да неке од посланица приписаних Павлу нису његова дела то није губитак – заиста, можда је то добитак: да откријемо како је поред Павла у раној Цркви било још људи који су разумели и тумачили хришћанско Јеванђеље на овај начин; али то значи да треба опрезно користити такве посланице за реконструкцију теологије самога апостола Павла. С времена на време је ауторство већине посланица било довођено у питање, али Посланице Римљанима, 1. и 2. Коринћанима, Галатима и Филимону су обично прихваћене као темељ павловског материјала; већина научника као Павлове прихвата и 1. Солуњанима и Посланицу Филипљанима; има више сумњи у

* Наслов изворника: Morna Dorothy Hooker, “St. Paul – Pastor of the Churches”, у Morna Dorothy Hooker & David Stacey, *Studying the New Testament*, Augsburg Fortress Publishers, Augsburg 1982, стр. 141–155.

Посланицу Колошанима, и знатног оклевања око 2. Солуњанима и Ефесцима; већина научника верује да Павле *није* писао Пастирске Посланице (1. и 2. Тимотеју и Титу), иако је могуће да оне садрже фрагменте павловских посланица. Методе коришћене у овом покушају да се одреди ауторство неке посланице укључују проучавање теолошких идеја (иако ово може да буде некако аргумент зачараног круга, јер Павлове идеје знамо само из његових посланица) и испитивање одређених речи – и теолошки значајних речи које Павле користи (или не користи) у другим посланицама, и наизглед безначајних речи као што је грчка реч *kai* (која значи „и“), пошто аутори теже да користе тако уобичајене речи по неком постојаном образцу; коришћени су рачунари да помогну у бројању, али статистичари и књижевни стручњаци, као и проучаваоци Новог Завета, још увек се нису сложили по питању закључака који могу да се донесу.

Још једна потешкоћа у покушају да се схвати апостол Павле се јавља из саме практичне сврхе ових посланица; много тога што је он написао је повезано са аспектима живота и начинима мисли који сада изгледају нејасни и неважни. Расправе око тога да ли су хришћани из незнабоштва у обавези да држе заповести јеврејског Закона, и да ли је исправно да се једе месо које се продаје на пијаци у Коринту – месо лешина животиња које су жртвоване паганским божанствима – нас више не занимају. А опет, било би погрешно закључити да су стога Павлова учења по овим питањима застарела, јер оно што Павле чини када расправља о било којем проблему који се тиче понашања јесте враћање до првих начела и примена свог схватања Јеванђеља на одређени проблем. Иако су се проблеми можда изменили, Павлово схватање односа хришћанског Јеванђеља и етичких проблема је важно и у двадесетом веку исто колико и у првом. Ако једноставно покушамо да применимо оно што је он рекао у једној ситуацији на друге, потпуно другачије проблеме, онда је, наравно, његово учење истргнуто из контекста и изгледа неважно; ако, међутим, покушамо да разумемо зашто је и када он применио своје теолошко схватање на различите проблеме, онда ово може да нам буде од помоћи када покушамо да урадимо исто и данас.

Иако Павле пише хришћанима, и не мора да им пружи основно објашњење Јеванђеља, често их подсећа на оно што он сматра средишњим – управо због тога што, опет и опет, он потврђује практичне последице ових чињеница у многим сферама. Већ смо видели једну такву објаву у 1. Кор. 15, 1–8, и напоменули како овде Павлово објашњење Јеванђеља може да се сажме у четири глагола – Христос је умро, био је сахрањен, васкрснут је и јавио се ученицима. Заиста, можемо да све ово скратимо на два глагола, јер фраза „био је сахрањен“ служи да потврди реалност смрти, баш као што речи „јавио се“ потврђују реалност васкрсења. Он је умро; Он је васкрснут; ово је по Павловом мишљењу основа Јеванђеља. Наравно, у 1. Кор. 15 Павле се посебно бави питањем васкрсења, тако да је то можда утицало на начин на који је он изражавао своју основну веру. Хајде да погледамо још један пасус, овога пута Рим. 10, 9, у којем нам Павле говори о томе шта значи хришћанско исповедање (тј. вера да је Христос Господ): то је веровање да је Бог васкрсао Христа из мртвих. Или опет, у пасусу у Филипљ. 2 који смо већ проучавали, проналазимо исти образац, иако је овде коришћен појам величања а не васкрсења; али исход је био исповедање Христа као Господа. На којем год месту да

сагледамо дубину павловских посланица, проналазимо исто основно схватање Јеванђеља: Христос је умро, и Бог га је васкрсао. И нема разлога да не верујемо Павлу када нам каже (у 1. Кор. 15) да је то било предање које је он примио.

Ово „једноставно“ Јеванђеље је у позадини теолошких нејасности павловских посланица. Али наравно да оно није тако једноставно као што изгледа. За Павла, Јеврејина, проповедати о Распетом Христу – Месији – није било једноставно. У 1. Кор. 1, 23 он описује појам о распетом Месији као „саблазан за Јудеје“. То је без сумње био камен спотицања на којем је и сам Павле био растргнут. Убеђење које је он стекао – да је Исус био Месија, и да је Месија Божији отуда био разапет – значило је да је он требало поново да размотри све своје мисли о Богу и свој сопствени однос са Богом. Који је то Бог био који је делао на овај начин – који је дозволио смрт Месије? Павлу је, ван сваке сумње, васкрсењем било доказано да је он заиста овако поступио. Павле, који је претходно мислио да је његов однос са Богом био питање обазривог испуњавања Закона, открио је да у својој мисли и животу треба да направи места за распетог Месију којег је Бог васкрсао из мртвих. Али његово учење није било само саблазан за Јевреје; и нејевреји су одбацили ово учење као потпуну бесмислицу. Људи обично повезују Бога са славом и силом: каква је, онда, била ова проповед о Сину Божијем који умире у сраму и слабости? Једноставна порука о Христу распетом и васкрслом имала је далекосежне импликације.

Неке од ових импликација нам је Павле разрадио у 1. и 2. Коринћанима. Ове две посланице представљају само део Павлове преписке са Црквом у Коринту, и сигурно није лако реконструисати ситуацију у позадини; оно што знамо, међутим, јесте то да су се односи између Павла и хришћанске заједнице у Коринту погоршали, и да је изгледа проблем почео због тога што је било оних који су изазивали Павлов ауторитет и његово схватање Јеванђеља; на много начина, стога, ова је ситуација слична оној са Галатима, иако је схватање Јеванђеља које је овде изнето изгледа било пре грчко него јеврејско.

1. Коринћанима

У 1. Коринћанима видимо прве знаке проблема између Павла и Цркве у Коринту. Изгледа да су постојала два главна разлога због којих је Павле написао ову посланицу. Први је тај што је Црква писала њему (7, 1) тражећи савете за различита питања – вероватно за она којима се Павле бави у поглављима 7–15. Други је тај што су узнемирујуће вести о ставовима који преовлађују у Коринтској Цркви стигле до Павла, и ово је – за Павла – важније питање којим се он бави у поглављима 1–6.

Посланица почиње уобичајеним поздравом (1, 1–3) и благодарењем (1, 4–9). Типично, Павле овде користи речи које упућују на теме којима ће да се бави у посланици, и тиме подсећа читаоце на одређене појмове за које мисли да их они превиђају. Ово је некако нејасно у NEB (*New English Bible* – *Нова енглеска Библија* – један од савремених превода Писма на енглески језик – *џрим. џрев.*), али може много јасније да се види у RSV (*Revised Standard Version* – *Исправљена стандардна верзија* – још један савремени превод – *наџ. џрев.*): нпр. у стиху 2, где он пише онима које је Бог одвојио као своје, свој свети народ; иако NEB исправно преводи ово као „посвећен Њему“ и „за

који Он тврди да је његов“, грчки језик наговештава одређене последице које износи RSV превод: „освећенима у Христу Исусу, позваним светима“; с освртом на ситуацију у Коринту, било је добро подсетити Коринћане да су „освећени“! Израз ‘свети’ (RSV) или ‘они посвећени Богу’(NEB) је уобичајени новозаветни термини за хришћане – а и пре овога, за оне Израиљце који су били верни Богу. Павлов осећај за меру се види у стиховима 4–9 где он предметом свог благодарења чини саме дарове којима су се Коринћани изгледа разматрали, тиме их подсећајући да су то дарови Божији.

У 1, 10–17 Павле се одмах осврће на вести које су му пренели „Хлојини домаћи“ (вероватно њене слуге, које су послом путовале): да има спорова и подела унутар коринтске хришћанске заједнице. Није јасно да ли су различите групе поменуте у стиху 12 имале различита веровања о Јеванђељу, или да ли је оно што се јављало у заједници била нека врста култа личности. Будући да се Павле у овим првим поглављима Посланице Коринћанима не бави нешто посебно лажним учењем, изгледа да је у питању било ово друго. У питању дакле није раскол на деноминације, већ наглашавање улоге црквених вођа; вероватно је група хришћана „подражавала“ апостола преко којег су били обраћени. Више је него вероватно да овде видимо утицај порекла самих Коринћана, јер су они живели у граду у којем су философи подучавали и привлачили кружок следбеника; природно је било да су коринтски хришћани тежили да на исти начин мисле о апостолима. Тешко је знати ко су били људи који су тврдили да припадају Христу, јер се очекује да их Павле похвали, пре него да их повеже са другим „странкама“; јер пошто су подвргнути општем прекору, изгледа вероватно да су они тврдили како су на неки начин изнад осталих хришћана. Павле, реагујући са једом на ову ситуацију, нам у стиху 13 даје један од својих језгровитих резимеа тога шта значи бити хришћанин: наравно да је Христос био тај који је распет за вас, а не Павле (ни Аполос, нити Кифа), и у Његово име (тј. да бисте били Његови) сте били крштени. Идентитет особе која врши обред крштења је неважан – толико неважан да Павле не може тачно да се сети кога је тачно он крстио. Овде се Павле од крштења окреће карактеру Јеванђеља, јер је из лажног наглашавања ауторитета апостола јасно да су Коринћани погрешно разумели поуке Јеванђеља.

У стиховима 18–31 Павле тумачи значење Крста терминима лудост и мудрост. Када је писао Галатима, Павле се бавио људима који су размишљали у јеврејским оквирима, који су видели Божије откривење у оквирима деловања силе, и који су веровали да се спасење може стећи кроз испуњавање Божијих заповести. Када пише Коринћанима, Павле се бави људима који су размишљали у грчким оквирима; они су видели Божије откривење у оквирима *gnosis*–а (знања) и *sophia*–е (мудрости), и веровали су да се кроз ово знање или мудрост стиче спасење. Павле је сажео ову разлику у стиху 22. И Јеврејима и Грцима Павле проповеда Јеванђеље о распетом Христу – и обема групама је таква порука увредљива. За Јеврејина, порука о распетом Месији (грчка реч Христос, „Помазаник“, је, наравно, свим Јеврејима значила „Месија“) би била противречна његовом схватању Бога и Божијег обећања; за Грка, ово је била чиста лудост. И на различите начине, и галатијска и коринтска хришћанска заједница су се повукле у ове ставове, јер су одбијали да прихвате Крст као средиште својих живота; Галати су покушавали да себе оправдају Законом, а Коринћани мудрошћу. Иако су њихова порекла и језик били веома различити, њихова грешка, по Павловом мишљењу, у основи

је била иста: и једни и други су покушавали да „додају“ овом Јеванђељу – и тиме га потцене; и једни и други су покушавали да се спасу на сопствени начин и сопственим напорима, уместо да се ослоне на спасењску делатност и благодат Божију. Ово „учење о крсту“ изврће људске вредности. Смрт се преображава у живот, слабост се види као снага, а лудост постаје мудрост. Они који су „у Христу Исусу“ и они са Њим, деле оно што Он јесте и има, стих 30, и то само због тога што је Бог учинио кроз Њега; „и да се нико не похвали пред Богом“, стих 29. У исто време, људска мудрост и снага су приказани као оно што заиста и јесу – као лудост и слабост. Овај принцип је приказан на примеру самих Коринћана, који нису велики пред очима света, али их је Бог одабрао, стихови 27–8.

Исти принцип је такође приказан и на примеру самог Павла (2, 1–5). Он Коринћанима није проповедао ништа осим „једноставног“ Јеванђеља распетог Христа; он није користио реторику нити им је нудио „мудрост“; није дошао у сили, већ је дошао у слабости. Међутим, његова објава Јеванђеља је успела да обрати Коринћане, и сама чињеница да су они уопште сада хришћани је доказ за оно што Павле говори.

Иза ових Павлових речи можда можемо још једном да уочимо замерке које је Павле сранио: можда је било сугерисано да је, за разлику од Аполоса, он био лош учесник у дебати, неувежбан у реторици и философији, и да није стварно разумео све импликације хришћанског Јеванђеља (2, 1–5). Ако је тако, онда Павле, признавајући своје неподесности, ваљано преокреће аргумент показујући како је Бог искористио његову слабост и недостатак мудрости у речима. Може бити да су у јавној расправи увежбани коринтски философи могли да направе обруч око Павла и да учине да његова „једноставна“ порука о Јеванђељу изгледа будаласто; али у својим посланицама Павле зацело показује способност вештог аргументовања (уп. 2. Кор. 10, 10). Тема мудрости и лудости се наставља у остатку поглавља 2.

Стихови 3, 1–4 се баве тврдњом Коринћана да су они „духовни“ људи, који су сазрели; Павле одбацује ову тврдњу, тврдећи како њихово понашање показује да су они још увек деца. Контраст између „чисто телесних“ (буквално „који припадају сфери телесног“) и „људи који имају Духа“ (буквално „који припадају сфери духовног“) је управо оно што срећемо и у Гал. 5, 13–25. Истина онога што Павле говори се види у њиховим поделама, што показује колико је људско – а не духовно – њихово понашање.

Исправан начин на који треба посматрати апостоле је у следећем одељку. Павле и Аполос су само служитељи (*diakonoi*) преко којих су Коринћани дошли до хришћанске вере (3, 5). Они су попут баштована, који сеју и заливају семе – али бесциљно осим ако Бог не учини да семе узрасте (3, 6–9). Они су као неимари – и грађевина коју граде је хришћанска заједница. Темељ је сам Христос, а грађевина је храм Божији, јер Дух Божији ту обитава (3, 10–17). Они који воде Цркву су као неимари на месту градње – али они морају и да буду пажљиви чиме назиђују, јер ће једнога дана њихово дело бити огњем испитано. Павлова метафора је овде постала мало нејасна – дрво може да буде прикладнији материјал за градњу од злата! – али је овај избор управљан идејом о испитивању огњем.

У остатку поглавља 3 и у поглављу 4 Павле наставља исту тему. У поглављу 5 он се осврће на још једну узнемирујућу вест која је допрла до њега – случај родоскрвнућа. Павле је запрепашћен, не само појавом неморала, већ и душевним миром хришћан-

ске заједнице у вези са тим. Да би се разумео став Коринћана треба се сетити да је оно што ми именујемо термином неморала било уобичајено у паганском свету, и да је сам Коринт био познат због блудница у Афродитином храму; обраћеници у хришћанство из паганизма нису природно повезивали религију и моралност. Павле се бави овом врстом проблема у поглављима 5 и 6.

У поглављу 7 Павле се бави потпуно другачијим ставом – оним који се залаже за безбрачност; Павле, иако се слаже са тиме да је безбрачност дар који су неки добили од Бога (7, 1.7.8), тврди да је за већину исправно да ступе у брак. Наглашавајући стихове у којима се Павле слаже са својим кореспондентима, и занемарујући остатак поглавља, тумачи су понекада давали потпуно супротну слику апостола Павла. У стиховима 25–35, засигурно, Павле објашњава да је по његовом мишљењу боље не ступати у брак, иако наглашава да је ово само његово мишљење; важно је схватити да је разлог за ово мишљење његова вера да је Парусија близу, и његово мишљење да ће пре ње бити време велике невоље, када би породичне везе могле да увећају жалост.

Поглавља 8–10 се тичу једног проблема – оног о „месу од идолских жртава“, и тога да ли би хришћанин требало да га једе. Павлов главни аргумент је да они који тврде да „имају знање“ и који верују да то месо не шкоди, јер такозвана „божанства“ не постоје, морају да се пазе како не би саблазнили своју слабију браћу; ако их убеди да раде нешто за шта им њихова савест говори да је погрешно, наводе их на грех, тиме их уништавајући – браћу за које је Христос умро. Тако, закључује Павле, „ако јело саблажњава мог брата, нећу јести месо до века“ (8, 13). У поглављу 9 Павле даје пример ове вољности да се одрекнемо нечега Христа ради – у овом случају, свог сопственог права да прими подршку, као апостол, од хришћанске заједнице. Овај аргумент је некако обухваћен, јер Павле мора да докаже своје право да би се одржао, како би онда показао да се уздржава од овог права! У позадини поглавља се опет могу уочити могуће оптужбе да Павле није „прави“ апостол – овога пута на основу тога што није примио подршку од Цркве. У поглављу 10 Павле се враћа на тему „упрљаног“ меса – овога пута са упозорењем „зналцима“ да не буду сувише самоуверени.

Поглавље 11 се тиче два питања у погледу богослужења. Прво, у стиховима 1–16, бави се тиме да жене треба да „покривају“ главе. Толико пажње је посвећено чињеници да је Павле мислио како је исправно да жене покривају своје главе током богослужења да је чињеница да он истовремено претпоставља учествовање жена у молитви и пророковању (невероватна претпоставка с обзиром на оновремене јеврејске обичаје у богослужењу) била занемарена. Стихови 17–34 су важнији за нас, јер нам дају најранији извештај о институцији Вечере Господње. На томе што уопште и имамо овај извештај можемо да захвалимо погрешном понашању коринтске хришћанске заједнице. Тешко је за поверовати да су сами Коринћани свесно повезали Христову смрт са оброком после којег су постајали припити, или да су изговарали „речи установљења“, што је касније постало уобичајено: нагласак је за њих вероватно био на радости њиховог новог живота. Павле их подсећа да се приликом заједничког ломљења хлеба, као и пијења из исте чаше, они сећају смрти Христове, којом су они постали Народ Божији (стихови 23–5); оброк је такође и ишчекивање времена када ће Христос поново доћи (стих 26); и то је постојеће заједничарење са другима, који су такође удови Христови –

и стога су њихове фракције и грубо понашање једних према другима толико узнемирујуће (стихови 17–22). Још једном су у Коринтској Цркви биле видљиве поделе – можда као исход друштвених разлика у разноврсној заједници.

Поглавља 12–14 се тичу духовних дарова. Дар који је очигледно био најуобичајенији – и засигурно најцењенији у Коринтској Цркви – био је дар језика. Толико је ту било наглашавања да је способност да се говори у језицима очигледно посматрана као *знак* да човек поседује Духа Светога. Павле оспорава да је то тако. За њега је чињеница да човек или жена исповедају Исуса као Господа знак делања Духа (12, 1–3). У 12, 4–11 он набраја разне службе, и све су оне дарови Духа, и неопходне су хришћанској заједници; он смешта „језике“ (НЕВ: ‘усхићено говорење’) на крај овог списка. Смисао је изведен у метафори о телу у стиховима 12–31. Као што је тело једно, али се састоји од многих удова и органа, тако је и са онима који су крштени у Христу; они су једно у Њему, и они су једним Духом напојени, али сваки од њих има различиту службу. Као што би се тело нашло у расулу ако би сваки уд имао исту службу, тако је и са Телом Христовим у хришћанској заједници; Бог даје различите дарове различитим члановима Тела, и сваки од њих има своју службу коју врши – и још једном (стих 30) чудни језици и њихово тумачење су последњи на Павловом списку.

Природно је то што су Коринћани ценили дар језика – упадљив дар, који је наговештавао заједници да Дух увећало дела. Павле, међутим, одбија да овај дар призна као надмоћнији. За њега су највећи дарови они који називају хришћанску заједницу, а најбољи дар од свих је љубав (13, 13). Реч која је преведена као „љубав“, *agape*, библијска је а не класична, и представља првенствено Божију љубав према нама; уобичајенији грчки термини су били *eros*, телесна жудња, и *philia*, пријатељство. Приметно је да су карактеристике љубави које Павле овде наводи изгледа управо они квалитети који недостају Цркви у Коринту, чији чланови су се хвалили својом способношћу да говоре у језицима и да проричу, да знају све тајне и да имају сву веру (13, 1–3), али су били нестрпљиви са другима, хвалисави, сујетни, и груби (стихови 4–5). Пророковање, језици и знање, које су Коринћани веома вредновали, само су привремени, али љубав не престаје никада (стихови 8–13).

У поглављу 14 Павле поново покреће аргумент о вредности дара језика, овога пута доказујући да је пророштво кориснији дар, јер служи за назидање Цркве (стихови 1–6). Иста анализа је примењена и на стихове 26–33; ови стихови нас наводе на закључак да је хришћанско богослужење у овом периоду било потпуно „неизграђено“ (уп. такође 11, 17 и даље). Исход је изгледа био некако хаотичан!

У позадини поглавља 15 је изгледа било то што су неки хришћани из Коринта порицали будуће васкрсење; у шта су ови људи тачно веровали, међутим, веома је тешко открити. Павле наводи аргументе из првог начела – наиме, Јеванђеља које је проповедао Коринћанима, и које су они прихватили (стихови 1–2). Кратак преглед у стиховима 3–5 може да буде део раног хришћанског „Вјерују“, и Павле додаје списак сведока васкрсења, међу којима је он био последњи. Јеванђеље је заједничка основа за све, ко год да га проповеда (стих 11).

За хришћане порицање могућности васкрсења значи порицање тога да је Христос устао из мртвих, што је јасно бесмислица, јер је Његово васкрсење основ хришћанске

вере (стихови 12–19). Христос је васкрснут из мртвих – „као првенац оних који су умрли“. Христос је васкрснут у живот онога дана кад су у Храму као жртва принесене првине плодова жетве јечма; али као „првина плодова“ Његово васкрсење је, такорећи, гаранција нашег. Како је Адам донео смрт свим људима, тако је Христос донео живот (стихови 20–2); али време испуњења „жетве“ је Есхатон. Тада ће Христос поново доћи, смрт ће коначно бити поражена, мртви ће васкрснути, и Христос ће своју власт предати Богу, који ће бити све у свему (стихови 23–8).

У стиху 35 Павле поставља два питања: „Како мртви васкрсавају?“ и „У каквом ће телу доћи?“. Стихови 36–44 се баве другим питањем: васкрсло тело неће бити физичко, већ духовно. Бићемо потпуно преображени, и преображење ће бити велико као и оно које се јавља када се и наизглед мртво семе баци у земљу; наше понижење ће бити измењено у славу (уп. Филипљ. 3, 21), а наша слабост у снагу (уп. 1. Кор. 1, 24). Прво питање је решено у стиховима 45 и даље, који објашњавају како се ово дешава. Баш као што је првог човека, Адама, Бог створио као „душу живу“ – односно, као оно биће који живи у сфери земаљског – тако је и Христа, који је „последњи“ Адам, Бог учинио духом који оживљава. Читаво човечанство дели Адамову природу (Адамово име значи „земљанко“), јер су сви људи као и он сачињени од земље, и припадају сфери земаљског; али на исти начин сада можемо да делимо и природу небеског човека, Христа. Стихови 51–7 објашњавају промену која ће бити потребна; они који су мртви ће, када наступи крај времена, бити измењени, јер оно што је пропадљиво треба да се обуче у оно што је непропадљиво; они који су живи треба такође да се измене, јер оно што је смртно треба да се обуче у оно што је бесмртно. Тако ће смрт коначно бити побеђена.

Завршно поглавље 1. Коринћанима даје упутства о Павловом сакупљању прилога међу његовим Црквама, као поклона хришћанима у Јерусалиму, и подвлачи његове будуће планове.

2. Коринћанима

Између писања 1. и 2. Коринћанима су се односи између Павла и заједнице у Коринту изгледа погоршали, и изгледа да је у Цркви било нечег налик отвореној побуни против Павла. Павле је имао веома непријатну посету граду (уп. 2. Кор. 12, 14 и 13, 1–2) и написао је строгу посланицу која му је донела много муке (уп. 2. Кор. 2, 1–4; 7, 8–9); могуће је да је део ове посланице сачуван у 2. Кор. 10–13, јер је тон ових поглавља оштрији од претходних, али је немогуће ово са сигурношћу тврдити. Бар је први део 2. Коринћанима био написан како би изразио Павлову радост због вести које му је донео Тит – да су Коринћани сада спремни за прихватање Павловог руковођења.

Уводно благодарење (2. Кор. 1, 3–7), које следи за поздравом (стихови 1–2), дирљива је објава о Павловој утешној радости која га је обузела. Сећајући се како је у 1. Коринћанима он говорио о снази која долази кроз слабост, и мудрости (која долази – *иприм. ирив.*) кроз лудост, нисмо изненађени када видимо да он овде примењује „принцип крста“ и говори о утеси која долази кроз страдање. Како је Христово страдање донело утеху осталима, тако и апостол, који дели Христово страдање, може не само да дели Његову утеху, већ да буде и средство преко којег та утеха стиже до других.

Поглавља 1 и 2 се баве догађајима који су се десили Павлу и Коринћанима, и решавањем свих несугласица међу њима.

Поглавље 3 решава тему карактера службе самог Павла. Павлу нису потребне (за разлику од осталих) писмене препоруке које гарантују да је он истински апостол; сами коринтски хришћани су доказ његовог апостолства (стихови 1–3). У стиховима који следе, Павле пореди своју службу са Мојсијевом – упадљиво смело поређење за једног Јеврејина! Аргумент је заснован на Павловом тумачењу приче о Мојсију на планини Синај, и одражава његову рабинску обуку.

У поглављу 4 Павле објашњава шта значи бити служитељ Новог Савеза. Апостоли не објављују себе већ Христа Исуса као Господа (стихови 5–6). Из прве Посланице се сећамо како су Коринћани имали тенденцију да величају апостоле, а ово је очигледно још увек случај, пошто у стиховима 4 и даље Павле даје све од себе да исправи такву тенденцију описујући шта је стварна судбина апостола. Слава о којој је он причао (3, 18; 4, 6) није слава коју би свет препознао, јер су апостоли угњетавани, у неприлици су, прогоњени су, обарани. Али још једном видимо начело Крста на делу: оно што они носе на свом телу је „Христово умирање“ (стих 10) – тако да би Његов живот могао да буде откривен; трансцендентна сила Божија (иста сила као она која је васкрсла Исуса из мртвих) овде делује кроз њих (стих 7). Исусова смрт је извор живота онима који деле Његов васкрсли живот; тако сада апостоли, учествујући у смрти Исусовој, постају средство путем којег доносе живот својим обраћеницима (стих 12).

Зато Павле не малаксава (стихови 16–18), јер он зна да је начело живота кроз смрт, начело славе кроз распаѓање, на делу у његовом животу – и такође и у његовој смрти (5, 1–10). Чак и ако га тело сасвим изда, Павле је сигуран да ће Бог обезбедити друго, славније тело за њега. Павле овде зазире, јер он не жели да умре – иако чезне за будућим славним животом. Било је много дебата о овим стиховима и много расправа о томе да ли су Павлови ставови о будућем животу овде другачији од оних изражених у 1. Кор. 15; важно је сетити се да у оба ова пасуса Павле користи језик слика, као и да се Павле овде не бави изношењем учења о будућем животу, већ пре изражава своју потпуну увереност да ће, шта год да му се деси, Бог претворити његово тренутно понижење и слабост у славу и снагу.

Павле се, стога, као апостол обраћа свим људима (стих 11). Критикован је, али шта год да је урадио, и како год да се понашао, то није било зарад његове личне добити, већ ради Јеванђеља (стихови 12–13). Христова љубав га је обузела. Стихови 14–15 дају још један кратак преглед онога што Јеванђеље значи за Павла. Оно што се у Христу дешава није ништа мање од новог стварања, и старе вредности су поништене (стихови 16–17). Оно што се у Христу дешава је дело самога Бога, који је преко Христа измирио свет са собом; и порука овог измирења је била поверена апостолима, који сада делају као посланици Божији (стихови 18–20). У стиху 21 имамо још један језгровит преглед онога што се преко Христа дешава – шта значи „измирење“ или „покајање“. Христос је учињен човечијим грехом (у свом животу и смрти) тако да бисмо ми, јер смо ми „у Њему“, могли да делимо Његову праведност (уп. 1. Кор 1, 30), и да „постанемо правда Божија“.

Поглавље 6 детаљније излаже страдања која апостоли подносе као и радост која преко њих долази – „умирући живимо“ (стих 9). Објава да преко сиромаштва они обо-

гађују многе (стих 10) има одјек у 8, 9 – у објави о Христу. Овај значајан стих се јавља у дугачком пасусу (поглавља 8–9) у којем Павле подстиче Коринћане да у вери наставе сакупљање прилога за хришћане у Јерусалиму; Христов пример је један разлог – и најбољи – за такву дарежљивост.

Последња поглавља се враћају на тему Павловог служења, али приказују горчину Павловог спора са Црквом у Коринту. Нама најзанимљивији пасус је 11, 22 – 12, 10, јер говори о искуствима самог Павла; за нужност која покреће Павла да се „хвали“ види претходне белешке за *Сшугују 7 (Study 7)*.

Има бележака о Коринту и Посланицама Коринћанима у *Groundwork* 37d–g; предлог за даље читање: М. Е. Thrall, *I and II Corinthians*.

превод са енглеског:
Маријана и Срећко Петровић

ST. PAUL – PASTOR OF THE CHURCHES

Morna Dorothy Hooker

Summary: *This paper deals with Apostle Paul's relations with one of his Churches, the one in Corinth. It is based on the following chapters: 1 Cor. 1:1 – 2:5; 3:11–17; 11:17–26; 12; 13; 14:1–19.26–33; 15:1–28.35–57; 2 Cor. 1:1–7; 4:5–12.16–18; 5; 6:1–10.*

Key words: *Apostle Paul, Church, Epistles to the Corinthians, exegesis, biblicists*